O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”
Qarshi muhandislik-iqtisodiyot
instituti rektori
__________ O.SH.Bazarov
2024 yil “___” __________
Ro‘yxatga olindi № 05/03/016
2024 yil “27” iyun

“JAHON IQTISODIYOTI VA XALQARO IQTISODIY MUNOSABATLAR”

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300000 - Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta’lim sohasi:	310000 - Ijtimoiy va xulq-atvorga moyil fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60411700 – Logistika (agrologistika) ta’lim yo‘nalishi 3-kurs talabalari uchun mo‘ljallangan

Qarshi – 2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
JIHIMM406	2024-2025	5	6
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy fan	O'zbek		6

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	**Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar**	76	104	180

2.

I. FANNING MAZMUNI

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda "Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar" fani bo'yicha ko'nikmalar hosil qilishdir. Fan umumkasbiy fanlar majmuasiga taalliqli bo'lib, "Iqtisodiyoт nazariyacи", "Statistika", "Makroiqtisodiyot", "Mehnat iqtisodiyoti. Inson taraqqiyoti", "Kichik biznes va tadbirkorlik" fanlaridan yetarlicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish talab etiladi.

"Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar" fani o'z o'rganish uslubi bo'yicha alohida iqtisodiy fan sifatida barcha mutaxassislikka oid iqtisodiy fanlar bilan va shuningdek ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va diplomatik fanlar bilan ham chambarchas bog'liqdir.

"Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar" fanini o'rginishda ma'ruza va amaliy (seminar) mashg'ulotlarida klaster, insert, aqliy hujum usullari, keys-stadidan foydalanilib, kichik guruhlar usuli, muammoli ta'lim texnologiyalari, klaster usullari kabi ilg'or texnologiyalardan foydalaniladi hamda ixtisosligiga mos bilim, ko'nikma va malaka shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi - talabalarni jahonning etakchi mamlakatlari iqtisodiy rivojlanishining uziga xos xususiyatlari bilan tanishtirish, milliy xo'jaliklar taraqqiyoti xususiyatlari va makroiqtisodiy modellar tahlili, O'zbekiston Respublikasi va xorijiy mamlakatlar iqtisodiyotini taqqoslash kabilar hisoblanadi. Shuningdek, jahonning etakchi mamlakatlar iqtisodiyotlari bilan bir qatorda diqqatga sazovor bo'lgan rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyoti bilan tanishtirishdan iborat.

II. ASOSIY NAZARIY QISM (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Jahon iqtiodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar: asosiy ko'rinishlari va xususiyatlari. Xalqaro mehnat taqsimoti

Jahon iqtiodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar fani, uning mohiyati va tarkibi. Kursning predmeti va ob'ekti. Jahon iqtiodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlarda jami sohalar, uyushmalar, korxonalar, tashkilotlarning yig'indisi bo'lib, ular yagona iqtisodiy tizimga, umumiy qonunlarga va rivojlanish maqsadlariga asoslangan holda o'zaro birlashgan. Milliy iqtisodiyot jarayonlari va uning iqtisodiy ob'ektlarini baholashda makroyondashuv. Xalqaro iqtisodiyot zamonaviy iqtisodiy nazariyaning eng yosh va dinamik rivojlanayotgan bo'lagi sifatida. Itqtisodiy fanlar tizimida milliy va xalqaro iqtisodiyotning o'rni.

2-mavzu. Xalqaro savdoning rivojlanish nazariyalari va modellari

Xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida xalqaro savdo. Tashqi savdoni erkinlashtirish (liberallashtirish) va jahon savdosida proteksionizm siyosati.

Merkantilistlar nazariyasi va mutlaq ustunlik nazariyasi. Amaliyotdagi iqtisodiy siyosat. Merkantilizmni tanqid. Mehnat taqsimoti – o'sishning asosi. Mutlaq ustunliklar modeli. Nisbiy ustunlik nazariyasi: Muqobil xarajatlar. Ishlab chiqarish omillari nisbati nazariyasi. Ishlab chiqarish omillari bilan turlicha ta'minlanganlik. Leontyev paradoksi.

Xalqaro savdoning umumiy muvozanat nazariyasi va zamonaviy xalqaro savdoning rivojlanishi. Xalqaro muvozanat. Rivojlanishning asosiy tendensiyalari.

Xalqaro savdoni tahlil qilish instrumentlari: Savdo sharti. Eksport va import egiluvchanligi. Sotiladigan va sotilmaydigan tovarlar modeli.

Xalqaro savdoning klassik nazariyalarining rivojlantirilishi. Nazariyalarning cheklanganligi. Noan'anaviy yondashuvlar. Maxsus va harakatchan omillar. Xalqaro savdoning yangi nazariyalari.

Xalqaro savdoning daromadga ta'siri, keng ko'lamda ishlab chiqarish effekti va nosog'lom raqobat. Monopolistik raqobat sharoitida savdo.

Tarmoq ichidagi savdo nazariyasi, xalqaro savdoda talab va revers nazariyalari: Tarmoq ichidagi savdo va tarmoqlararo savdoning farqlari. Tarmoq ichidagi savdo modeli. Tarmoq ichidagi savdoning o'zgarishi. Kesishuvchi talab. Ishlab chiqarish omillari reversi. Differensiallashgan tovarlar. Iste'molchilarning daromadlarining barobarligi va ularning didlarining o'xshashligi. Iste'molchi hatti-harakati asosida iqtisodiy modellar.

3-mavzu. Tashqi savdoni davlat tomonidan tartibga solish va boshqarish yo'llari

Erkin savdo va proteksionizm: Xalqaro savdoda davlatning roli. Savdo siyosati instrumentlari. Xalqaro savdoni davlat tomonidan tartibga solish. Xalqaro savdoni davlat tomonidan tartibga solish instrumentlari. Tarifli va notarif usullar.

Bojxona tariflari va bojlar. Bojga tortish meyori. Tarif eskalatsiyasi. Tariflarning iqtisodiy roli: Tarifning kichik mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri. Tarifning katta mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri. Daromad effekti va chegaraviy effekt. Himoyalash va iste'mol effekti. Ichki va tashqi daromad effekti. Tarif siyosatiinig maxsus holatlari: Optimal tarif. Tarif kvotasi. Eksport tarifi. Tarifga qarshi argumentlar. Tarifni yoqlovchi argumentlar. Milliy iqtisodiy farovonlik. O'zgaruvchan bojxona bojlari. Eksport bojining fiskal va muvozanatlash vazifalari. Tariflar o'rnatilishiga turlicha qarashlar. Yosh tarmoqlarni xorijiy raqobatdan himoyalash va milliy xavfsizlikni ta'minlash.

Xalqaro savdoni davlat tomonidan tartibga solishning notarif usullari. Miqdoriy cheklashlar: Notarif usullarni o'lchash. Kvotalash yoki kontingentlash. Litsenziyalash. «Ko'ngilli» eksport cheklashlari. Notarif usullarni miqdoriy jihatdan

kvalifikatsiyalash. Miqdoriy cheklashlar. Cheklashlarning importyor uchun umumiy iqtisodiy effekti. Savdo siyosatining yashirin usullari: Texnik to'siqlar. Milliy standartlarga rioya qilish. Import mahsuloti sifati to'g'risida sertifikat olish. Tovarlarni maxsus qoliplash va markirovkalash. Sanitariya-gigiyena meyorlariga rioya qilish to'g'risida talablar qo'yish, ichki soliqlar va aksizlar.

Savdo siyosatining moliyaviy usullari va tartibga solishning noiqtisodiy usullari: Subsidiyalar. Demping. Savdo shartnomalari. Huquqiy rejimlar. Milliy eksportyorlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan pul to'lovlari. Eksport subsidiyasi. Dempingga qarshi bojlar. Ikki hamkor davlat tomonidan savdoni amalga oshirishning huquqiy asosini belgilovchi ikki tomonlama shartnomalar imzolash. Qulay savdo rejimi o'rnatish. Ko'ptomonlama kelishuvlar imzolanishi.

4-mavzu. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi

Jahon ishchi kuchi bozorining mohiyati va paydo bo'lish sabablari. Mehnat migratsiyasining asosiy yo'nalishlari va markazlari. Xalqaro mehnat migratsiyasi ko'rinishlari. Migrantlar-mehnat qoibiliyati yoshdagi iqtisodiy faol odamlar. Xorijda ish qidirishga intilayotgan damlarga ko'maklashuvchi migratsiya xizmatlari va xalqaro tashkilotlari.

Jahon ishchi bozoridagi eksportyor mamlakatlar. Migratsiya jarayonlarining importyor mamlakatlar iqtisodyotiga ta'siri. Xorijdan valyuta transferti oqimlarini kengayishi-ishchi kuchini eksport qiluvchi mamlakatlar asosiy foydasi sifatida. Mehnat immigratsiyasning miqdoriy va sifat darajasini kvotalar va cheklashlar joriy qilish orqali tartibga solish.

"Aqlli kishilarni ketib qolishi" muammosining mohiyati. Bu muammoning O'zbekistonda hal etish imkoniyatlari. Ishga joylashish maqsadida xorijga chiqib ketgan malakali kadrlarni yo'qotishning eksport qiluvchi mamlakat uchun iqtisodiy zarari. Muammoni hal etishning umumiqtisodiy va utilitar yo'llari.

5-mavzu. Xalqaro kapiatal migratsiyasi va transmilliy kompaniyalar

CHetga kapital chiqarish xalqaro iqtisodiy munosabatlarni ko'rinishlaridan biridir. Kapital chiqarishni sababi va mohiyati. To'g'ri portfelь investitsiyalar. Jahon iqtisodiyotida xalqaro qarzlar (zayomlar), ularning tutgan o'rni. Rivojlanishda rasmiy yordam tushunchasi. Kapital chiqarishning asosiy yo'nalishlari, ko'lamlari. Investitsion iqlim.

Kapital olib chiqishning mohiyati va ko'rinishlari. Jahon kapital bozorining mohiyati va paydo bo'lish jarayoni. Kapital olib chiqish ko'rinishlari. Umumjahon banki guruhining faoliyati. Jahon kapital bozorining zamonaviy ko'rinishi. Kapitallarni ichki muomaladan olib maksimal darajada foyda olish maqsadida xorijga chiqarish. Rivojlangan kapital bozorlari.

To'g'ri va portfelь investitsiyalar: To'g'ri xorijiy investitsiyalarning mohiyati va ahamiyati. Portfelь investitsiyalarning xususiyatlari. Investitsion muhit tushunchasi. TMKning faoliyati ko'lamining kengayishi-to'g'ri kapital qo'yilmalarining eng etakchi tamoyil sifatida. Xorijdan moliyaviy resurslar jalb qilishning zaruriy iqtisodiy omillari.

Kapital eksporti jo'g'rofiy tuzilmasidagi o'zgarishlar. Kapital eksportining zamonaviy jo'g'rofiy tuzilmasi. Jahon kapital bozorida O'zbekistonning o'rni. Rivojlangan iqtisodiyotlar rolining ortib borishi. Jahon bozoriga yangi industrial mamlakatlarning katta gruhui va sobiq sotsialistik davlatlarning kirib kelishi.

Jahon iqtisodiyotida Transmilliy korporatsiyalar (TMK). TMKning tashkil topishi, faoliyati va ishlab chiqarishni baynalmilallashuvdagi roli. TMKlar va yangi sanoatlashgan davlatlar. TMKlar faoliyatini xalqaro boshqaruvi. Xalqaro korporatsiyalarning mohiyati, tuzilmasi va ko'rinishlari. Bosh kompaniya, assotsiatsiyalashgan firmalar, sho''ba korxonalar, kichik shaxobchalar. TMKning jahon iqtisodiyotida tutgan o'rni va ahamiyati. TMK faoliyatining yangi ko'rinishlari: lizing va faktoring.

XX-XXI asrlar bo'sag'asida xorijiy mamlakatlarning kapital qo'yilmalari va uning Respublika iqtisodiyotini rivojlanishidagi ahamiyati. O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotiga chet el kapitalini jalb qilinishi, muammolari. Chet el investitsiyalarini davlat tomonidan boshqaruvi. Chet el investitsiyalari to'g'risidagi qonun. O'zbekiston iqtisodiyotiga chet el kapitalini jalb qilinishi, shakllari. Tabiiy resurslarni o'zlashtirishda chet el kapitalining tutgan o'rni. Respublikaning huquqiy va iqtisodiy boshqaruvi, rivojlanish muammolari.

6-mavzu. Jahon iqtisodiyotida erkin iqtisodiy hududlarning tutgan o'rni

Jahon iqtisodiyotida erkin iqtisodiy hududlar, ularning funktsiyalari va turkumlanishi (klassifikatsiyasi). Erkin iqtisodiy hududlar tajribasi. "Erkin iqtisodiy hudud" (EIH) tushunchasi. Erkin iqtisodiy xududlarning asosiy ko'rinishlari. Erkin iqtisodiy hududlarni yaratishning AQSH, Xitoy modellari va ularning xususiyatlari. Moliyaviy va ma'muriy tadbirlar.

Erkin iqtisodiy hududlarda joriy etiladigan imtiyozlar. Savdo EIHlari. Texnoparklar. Offshor hududlar.

7-mavzu. Xalqaro valyuta – moliya va kredit munosabatlari

Milliy va mintaqaviy valyutalar tizimidagi asosiy qonun-qoidalar. Valyuta bozorlari, ularning funktsiyasi, turlari. Xalqaro kredit munosabatlarning mohiyati, mazmuni.

Suzib yuruvchi va fiksatsiya qilingan valyuta kurslari. Valyuta operatsiyalari, ularning ko'rinishi. Valyuta pozitsiyasini shakllari. "SVOP", "FORVARD" operatsiyalari, valyuta vaucherlari "SPOT", qimmatbaho qog'ozlar arbitraji. Valyutani cheklanishi, uning ko'rinishlari. Valyuta tavakkalchiligi. Valyuta tavakkalchiligini sug'urtalash. Xalqaro moliyaviy kredit tashkilotlar. Xalqaro valyuta fondi (XVF), uning funktsiyalari. Xalqaro bank guruhlari: Evropa rivojlanish va qayta tiklash banki (ETTB), Osiy rivojlanish banki (ORB) va boshqalar.

8-mavzu. Jahon xo'jaligida rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyoti

Rivojlangan davlatlar guruhining jahon xo'jaligi va siyosatida tutgan o'rni.

Rivojlangan davlatlar sanoatiga xarakteristika. Guruhga kiruvchi mamlakatlar kriteriyasi, iqtisodiyotini umumiy belgilari. Iqtisodiyotdagi makrotuzilma.

Mamlakatlarning ilmiy-texnikaviy va mahsulot ishlab chiqarish sohasidagi, tabiiy resurslari va mehnat taqsimoti sohasidagi imkoniyatlari. Inson omilini roli. Milliy iqtisodiyotning strukturasini o'ziga xos xususiyatlari. Iqtisodiy rivojlanshning dastlabki shart-sharoitlari va xususiyatlari.

"Katta sakikizlik" etakchi rivojlangan davlatlarni jahon sanoati mahsulotlarini ishlab chiqarishdagi, jahon savdosi va xalqaro kapital migratsiyasidagi ulushi. Rivojlangan davlatlar iqtisodiyotining hozirgi davr strukturasi. Mamlakatlar sanoati strukturasidagi o'zgarishlar.

Rivojlangan mamlakatlarning moliya-kredit siyosati. "Katta sakkizlik" davlatlarning tashqi iqtisodiy strategiyasi. Asosiy sanoat va moliyaviy markazlar. Dunyo hukmronligining qo'lda ushlab turishda AQSHning iqtisodiy hamkorlik markazlari. YAponiya kuchli iqtisodiy mrakaz. G'arbiy Evropa sanoati rivojlangan mamlakatlar joylashgan hududlar.

Rivojlangan mamlakatlarda tashqi savdo va uning zamonaviy yo'nalishlari. Ilmiy-texnikaviy munosabatlar. Valyuta munsoabatlarini harakteri.

G'arbiy Evropadagi integratsion jarayonlar. Evropa ittifoqi-G'arbiy Evropaning raqobat markaziy yadrosidir.

Rivojlangan mamlakatlarning tashqi iqtisodiy strategiyasi. Ilmiy-texnika inqilobi (ITI) ta'sirida rivojlangan mamlaktlarning makroiqtisodiy strukturasidagi o'zgarishlar. Iqtisodiy ko'rsatkichlarni asosiy dinamikasi. Qisqa muddatli reja va tavakkalchilik. Sanoati rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotidagi umumiy muammolar.

9-mavzu. Rivojlanayotgan mamlakatlar-xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida

Rivojlanayotgan mamlakatlarning asosiy belgilari, xususiyatlari. Xalqaro mehnat taqsimotidagi o'rni. Mamlakatlarning asosiy guruhlari.

Rivojlanayotgan mamlakatlarning rivojlanish darajasiga ko'ra qoloq va o'rta darajadagi rivojlanayotgan, rivojlanib borayotgan "yangi sanoatlashgan mamlakatlar"ga bo'linishi.

Xalqaro mehnat taqsimotida rivojlanayotgan mamlakatlarning huquqiy qatnashishi, mustaqillikka erishish muammolari. Tashqi qarzlarni ko'payishi, hal etish muammolari. Rivojlanayotgan mamlakatlarda xususiylashtirish jarayonlari.

YAngi industrial mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish modellari. O'tish davridagi mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari.

10-mavzu. Xalqaro iqtisodiy integratsiya

Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mohiyati, ko'rinishlari. G'arbiy Evropa integratsiyasining rivojlanish bosqichlari. Evropa Ittifoqi tashkilotlarining tashkil topish mexanizmlari. Evropa bo'shlig'i. Shimoliy Amerika integratsiya yo'li (NAFTA). Tayanch okeani hamkorligi tashkilotining tashkil topishi. Sharqiy Evropa integratsiyasining vazifalari. Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH) mamlakatlari doirasidagi integratsion jarayonlar.

Xalqaro tashkilotlar klassifikatsiyasiga umumiy tavsif. Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) tizimiga kiruvchi iqtisodiy tashkilotlar va ularning vazifalari. Xalqaro moliya-valyuta va kredit tashkilotlar. O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy tashkilotlarda qatnashishi.

Birinchi Prezidentimiz I.A.Karimovning "Jahon moliyaviy-iqtsiodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida kni bartaraf etishning yo'llari va choralari" asarida xalqaro iqtisodiy integratsion jarayonlarga bergan bahosi.

11-mavzu. Jahon iqtisodiyotini tartibga solishda xalqaro tashkilotlarning roli

Xalqaro tashkilotlarning paydo bo'lish jarayoni. Xalqaro tashkilotlarning tasniflanishi. Global va hududiy tashkilotlar. Hukumatlararo va nohukumat iqtisodiy tashkilotlar. BMT va uning tizimi. Xalqaro tashkilotlarning o'z faoliyatini qayta qurishi.

Savdo va tariflar bo'yicha Bosh kelishuvning imzolanish sabablari. Savdo va tariflar bo'yicha Bosh kelishuvning tamoyillari, vazifalari va tuzilmasi. Savdoni global erkinlashtirish jarayoni. GATT maqsadlari va funktsiyalari. O'zbekiston Respublikasining BSTga kirishi.

Butunjahon savdo tashkiloti (BST)ni tashkil etilishi va uning GATTdan farqi. BSTning tamoyillari maqsad va vazifalari. UST tuzilmasi va faoliyati. Butunjahon savdo tashkiloti-mamlakatlar va hududlar o'rtasida tovar oqimlarini tartibga solish muammolari bilan shug'ullanuvchi eng salmoqli tuzilma sifatida. Xalqaro investitsiyalarni kafolatlash agentligi, Xalqaro hisob-kitoblar banki, Xalqaro valyuta fondi, Birlashgan millatlar tashkiloti va uning ixtisoslashgan muassasalari.

12-mavzu. Jahon xo'jaligining globallashuv jarayonlarida O'zbekistonning ishtiroki

O'zbekiston Respublikasining XX-XXI asrlar bo'sag'asidagi resurslari (tabiiy, inson, ilmiy-texnikaviy va ishlab chiqarish) va rivojlanish imkoniyatlari.

Mustaqillik yillaridagi respublikaning iqtisodiy ahvoli. Global miqyosdagi iqtisodiy inqirozlarni bartaraf etishdagi qiyinchiliklar.

Bozor iqtisodiyotiga o'tish davri muammolari. O'zbekistonni jahon xo'jaligiga qo'shilishi. Respublikani iqtisodiy rivojlanish istiqbollari.

Xalqaro savdoda respublikani ishtiroki. Moliya tizimi, pul-kredit siyosati. Moliya bozorlarini tashkil topishi. O'zbekistonning xorijiy mamlakatlar bilan olib borayotgan tashqi iqtisodiy munosabatlari.

Respublikani jahon iqtisodiyoti va integratsiyasida ishtiroki. Mamlakatning iqtisodiy o'sishini ta'minlashdagi strategik yo'nalishlari va tamoyillari. Xalqaro hamjamiyat bilan hamkorlik munosabatlari.

III. AMALIY MASHG'ULOTLAR BO'YICHA KO'RSATMA VA TAVSIYALAR

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Jahon iqtiodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar: asosiy ko'rinishlari va xususiyatlari. Xalqaro mehnat taqsimoti.
2. Xalqaro savdoning rivojlanish nazariyalari va modellari.

3. Tashqi savdoni davlat tomonidan tartibga solish va boshqarish yo'llari Innovatsion ta'lim texnologiyalari.
4. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi Zamonaviy ta'limda xorijiy tajribalar.
5. Xalqaro kapital migratsiyasi va transmilliy kompaniyalar
6. Jahon iqtisodiyotida erkin iqtisodiy hududlarning tutgan o'rni
7. Xalqaro valyuta – moliya va kredit munosabatlari
8. Jahon xo'jaligida rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyoti
9. Rivojlanayotgan mamlakatlar-xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida
10. Xalqaro iqtisodiy integratsiya
11. Jahon iqtisodiyotini tartibga solishda xalqaro tashkilotlarning roli
12. Jahon xo'jaligining globallashuv jarayonlarida O'zbekistonning ishtiroki

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruxga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Talaba mustaqil ishining asosiy maqsadi – o'qituvchining rahbarligi va nazoratida muayyan o'quv ishlarini mustaqil ravishda bajarish uchun bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirish.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Jahon iqtisodiyotining mohiyati va XX-XXI asrlar bo'sag'asidagi taraqqiyotining asosiy qonuniyatlari va tamoyillari
2. O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida 2023 yil uchun belgilangan ustuvor tamoyillarning ahamiyati
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga va Qonunchilik palatasiga Murojaatnomasi va uning natijasida amalga oshiriladigan ishlarning tashqi iqtisodiy siyosatga ta'sirini o'rganish
4. Xalqaro mehnat taqsimoti jahon xo'jaligining moddiy asosi sifatida
5. Xalqaro ishlab chiqarishning ixtisoslashuvi va kooperatsiyasi
6. Jahon iqtisodiyotida yangi industrial davlatlarning tutgan o'rni
7. Bozor iqtisodiyotiga o'tayotgan davlatlarning iqtisodiy rivojlanish modellari
8. Jahon xo'jaligida iqtisodiy xavfsizlik muammolari
9. Jahon iqtisodiyotida transmilliy korporatsiyalarning tutgan o'rni
10. Jahon xo'jaligida iqtisodiy o'sish va ijtimoiy rivojlanish muammolari
11. Erkin iqtisodiy hududlar va ularni tashkil etish muammolari
12. Xalqaro raqobat va uning zamonaviy sharoitda yuzaga chiqish xususiyatlari
13. Zamonaviy jahon xjaligi sub'ektlari va mamlakatning jahon iqtisodiyotidagi o'rnini tavsiflovchi ko'rsatkichlar tizimi
14. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mazmuni va mohyaiti
15. Xalqaro ilmiy-texnikaviy hamkorlik
16. XXI asr bo'sag'asida jahon iqtisodiyotida global muammolar
17. Jahon iqtisodiyotida oziq-ovqat muammosi
18. Germaniya Federativ Respublikasi. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari
19. Frantsiya Respublikasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari
20. Buyuk Britaniya va SHimoliy Irlandiya birlashgan qirolligi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari
21. Italiya Respublikasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari
22. Yaponiya iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari
23. Koreya Respublikasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari
24. Malayziya federatsiyasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari
25. Xitoy Xalq Respublikasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyiha ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3. **V. FAN O'QITILISHINING NATIJALARI (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

• "Jahon iqtiodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar" fanini o'zlashtirish jarayonida bakalavr quyidagilar bo'yicha nazariy **bilimga ega bo'lishi kerak:**

• Fan buyicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. Talaba:

•jahon iqtisodiyotning rivojlanish holati, mamlakatlar o'rtasidagi tashqi iqtisodiy aloqalarning o'rnatilishi, mahsulotlar eksportining holati, xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi holatini anglab yetish va samarali foydalanish usul va yo'llarini ***biladi va ulardan foydalana oladi;***

•jahon iqtiodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar bo'yicha amalga oshirilayotgan istiqbolli va strategik muhim ***loyihalarni amalga oshirish ko'nikmalariga*** ega bo'ladi;

• jahon iqtiodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlarning ijobiy hamda salbiy oqibatlari, ularga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash; transformatsiya samaradorligini baholash; kuzatishlar natijasida olingan ma'lumotlarni tizimlash va qayta ishlash; ma'lumotlarni qayta ishlash natijalarini umumlashtirish va tashkil qilish ***ko'nikmalariga ega bo'ladi***

• iqtisodiyot sohalarida tadbirkorlik ishini tashkil qilish va uni boshqarish, bajarayotgan faoliyat bo'yicha ish rejasini tuzish va uni bajarish, korxonalar iqtisodiyoti faoliyatini o'rganish; iqtisodiyot sohalarida zamonaviy axborot texnologiyalari, kompyuter texnikalari va kommunikatsion vositalarini amaliyotda keng qo'llash, iqtisodiyot sohalarida faoliyat olib boradigan tadbirkorlarni biznes rejasini ishlab chiqish, berilgan mavzu bo'yicha axborotlarni to'plash, ishlov berish, o'rganish va tizimlashtirish, mamlakatimiz va xorijiy davlatlarda iqtisodiyot sohalarida

	erishilgan fan-texnika yutuqlari, maxsus adabiyotlar va boshqa ilmiy-texnik axborotlarni o‘rganish, internet tarmog‘idan iqtisodiyot sohalaridagi eng yangi fan-texnika yutuqlari haqidagi ma’lumotlarni to‘plash bo‘yicha ***malakalarga ega bo‘lishi kerak.*** Bundan tashqari talabalar o‘zlarini qiziqtirgan mavzu bo‘yicha tadqiqot savollarini shakllantirishlariga olib keladi.
4.	**VI. TA’LIM TEXNOLOGIYALARI VA METODLARI:** • ma’ruzalar; • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; • jarayonli-yo‘naltirilgan ta’lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni yechish.
5.	**VII. KREDITLARNI OLISH UCHUN TALABLAR:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha test yoki yozma ishni topshirishi zarur.
6.	**ASOSIY ADABIYOTLAR** 1. Nazarova G.G., Xaydarov N.X.,Akbarov M. Xalqaro iqtisodiy munosabatlar. T.: MCHJ “RAM-S”, 2007y.215 bet 2. Nazarova G.G., Xalilov X., Eshtaev A., Axmedov I.A., Xakimov N.Z., Salixova N., Bobojonov B.R. “Jahon iqtisodiyoti va XIM”. Darslik – T., 2006. - 216 bet. 3. Колесов В.П., Кулаков М.В. Международная экономика: Учебник. - М.: ИНФРА-М, 2008. - 474 стр. 4. Ломакин В.К. Мировая экономика: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим спетсиалъностям и направлениям / В.К. Ломакин. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 671 стр. 5. Устойчивое экономическое развитие в условиях глобализатсии и экономики знаний: контсептуалъные основы теории и практики управления / Под ред. В.В. Попкова. М.: ЗАО «Издателъство «Экономика», 2007. — 295 стр. 6. Богомолов О.Т. Мировая экономика в век глобализатсии: Учебник. — М.: ЗАО «Экономика», 2007. — 359 стр. **QO‘SHIMCHA ADABIYOTLAR** 1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – T.: O‘zbekiston, 2023. 2. O‘zekiston Respublikasining Budjet kodeksi, 2014 y. / www.lex.uz
	3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori “2011-2015 yillarda O‘zbekiston Respublikasi sanoatini rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari to‘g‘risida” 15.12.2010 y., №PQ-1442. / www.lex.uz 4. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag‘ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo‘shma majlisidagi nutq / SH.M. Mirziyoyev. – Toshkent : O‘zbekiston, 2016. - 56 b. 5. Mirziyoyev SH.M.“Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo’lishi kerak”. “Xalq so’zi” gazetasi, 2017 yil 16 yanvar № 11 (6705) 6. Mirziyoyev SH.M. Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 7 fevralda bo’lib o’tgan majlisida ma’ruzasidan **“2017–2021 yillarda O’zbekistonni rivojlantirishning harakatlar strategiyasi”** “Xalq so’zi” gazetasi, 08.02.2017 7. Mirziyoyev SH.M. Oliy majlisga Murojaatnomasi. 2017 yil 22 dekabr 8. Mirziyoyev SH.M. Oliy majlisga Murojaatnomasi. 2018 yil 28 dekabr 9. Mirziyoyev SH.M. Oliy majlisga Murojaatnomasi. 2020 yil 24 yanvar 10. Мировая экономика: прогноз до 2020 года / под ред. акад. А.А. Дынкина / ИМЕМО РАН. – М.: Магистр, 2007. – 429 с. 11. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: учебник /Под ред. Л.Н. Красавиной. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Финансы и статистика, 2007. - 576 с. 12. Внешнеекономическая деятелъностъ: учеб. для студ. сред. проф. учеб. заведений /[Б. М. Смитиенко, В. К. Поспелов, С. В. Карпова и др.]; под ред. Б. М. Смитиенко, В. К. Поспелова. — 4-е изд., перераб. и доп. — М.: «Академия», 2007. — 304 с. 13. Mulkchilik to’g’risida”gi O’zbekiston Respublikasining Qonuni. O’zbekiston Respublikasi: qonunlar va farmonlar. – T., 1992 yil. 14. Мировая экономика и международный бизнес: учебник / кол. авторов ; под общ. Ред. д-ра экон. Наук, проф. В.В.Полякова и д-ра экон. Наук, проф.р.к.Щенина.- 5-е изд., стер.- М.:КНОРУС, 2008.-688 с. 15. Кочетов Э.Г. Геоэкономика. Освоение мирового экономического пространства: Учебник для вузов. — М.: Норма, 2006. — 528 с: ил. 16. Комаров М.П. “Инфраструктура регионов мира”: учебник. - СПб: . Изд. 2008- 17. Кочетов Э.Г. Геоэкономика. Освоение мирового экономического пространства: Учебник для вузов. - М.: Норма, 2006. - 528с. 18. Авдокушин Е.Ф. Международные экономические отношения.–М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008-196 с. 19. Ломакин В.К. Мировая экономика. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. -735 б. 20. Кудров В.М. Мировая экономика. – М.: Дело 2008.-528 б. 21. Николаева И.П. “Мировая экономика” Учеб. пособие для вузов М., Юнити, 2004 22. Погорлетский А.И. Экономика зарубежных стран. – СПб., 2003.- 492 б. 23. Кругман П. Международная экономика. 5-е изд. – СПб.:Питер. 2004. -831

	24.Ломакин В.К. Мировая экономика. Практикум: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по экономическим спетсиалъностям и направлениям / В.К. Ломакин. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 223 с. 25.Инвестиции республики Узбекистан 2018. Статистический сборник. – Т.: Госкомитет РУз по статистике, 2018. – 148 с 26.Промышленность республики Узбекистан 2014. Статистический сборник. - Т.: Госкомитет РУз по статистике, 2018. – 156 с. 27.Селъское хозяйство Узбекистана 2014. Статистический сборник. – Т.: Госкомитет РУз по статистике, 2018. – 160 с **AXBOROT MANBALARI** 1. Программа курса "Микроэкономика". http://www.uz.omskreg.ru/ekonruk 2. www.ekonomics.uz 3. www.ved.ru 4. www.ser.uz 5.www.qmii.uz 6.www.tdiu.uz 7.www.bank.uz 8. www.unese.org/env/esd/ – BMTning iqtisodiyot komissiyasi sayti 9. www.unfra.org – BMTning aholishunoslik dasturi sayti. 10.ww.who.org – Butunjahon sog'liqni saqlash tashkilotining sayti.
7	**Fanning o'quv dasturi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutida ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.**
8	**Fan / Modul uchun mas'ullar** SH.SH.Fayziyeva – "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasi professor v.b., iqtisod fanlari nomzodi
9	**Taqrizchilar:** **S.N.Xamrayeva** - QarMII "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasi professori, iqtisodiyot fanlari doktori. **I.E.Tursunov** - QarMII "Biznes va innovatsion menejment" kafedrasi provessor v.b., iqtisod fanlari nomzodi.